

**CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE
DECIZIE**

09 noiembrie 2023

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție
Completul de judecată în componența:
Președinte – Talpă Boris
Judecători – Eremciuc Ghenadie și Daguța Sergiu

judecând, fără citarea părților, recursul declarat de către avocatul Gorencu Cornelia în numele inculpatei, prin care se solicită casarea sentinței Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani din 10 iulie 2020 și deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 28 septembrie 2022, în cauza penală în privința lui

Gînu Elena XXXXX, născută la
XXXXX, originară din XXXXX.

Termenul de examinare a cauzei:

Prima instanță: 27.05.2020 – 10.07.2020;

Instanța de apel: 06.08.2020 – 02.02.2021;
16.02.2022 – 28.09.2022;

Instanța de recurs: 21.04.2021 – 14.12.2021;
02.12.2022 – 09.11.2023.

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani din 10 iulie 2020, cauza fiind examinată în baza procedurii prevăzute la art. 364¹ Cod de procedură penală, **Gînu Elena XXXXX** a fost recunoscută vinovată și condamnată în baza art. 201¹ alin. (1) lit. a) Cod penal la **1 (unu) an închisoare**.

Conform art. 90 Cod penal, executarea pedepsei aplicate a fost suspendată condiționat pentru perioada de probațiune de 1 an.

A fost dispusă încasarea de la Gînu Elena în beneficiul statului suma de **768 lei**, cu titlu de cheltuieli judiciare.

1.1. Pentru a se pronunța în cauza dată, în sensul enunțat, prima instanță a constatat că,

Gînu Elena, la 22 februarie 2020, aproximativ la ora 20:30 min, aflându-se în domiciliul fratelui său Gînu Andrei, situat pe str. XXXXX, fiind în stare de ebrietate, conștientizând caracterul prejudiciabil al acțiunilor sale, prevăzând urmările prejudiciabile și dorind în mod conștient survenirea acestor urmări, acționând cu intenție, a inițiat un conflict cu victima Gînu Andrei pe motivul partajării averii părinților, în rezultatul căruia i-a aplicat mai multe lovituri cu pumnii și picioarele peste tot corpul, preponderent în zona capului, cauzându-i conform Raportul de expertiză nr. 202002D0584 din 16 martie 2020 plagă contuză la nivelul pleoapei superioare ochiului stîng, multiple excoriații și echimoză la nivelul feței, excoriații la nivelul mîinii propriu zisă pe dreapta, ce se califică ca vătămare corporală ușoară.

Prima instanță a stabilit că, prin acțiunile sale intenționate Gînu Elena a comis infracțiunea prevăzută la art. 201¹ alin. (1) lit. a) Cod penal – *violența în familie, adică acțiunea intenționată comisă de un membru al familiei în privința altui membru al familiei, manifestată prin acțiuni violente, soldate cu vătămare ușoară a integrității corporale sau a sănătății.*

2. Sentința a fost atacată cu apel de către **avocatul Gorencu Cornelia în numele inculpatei Gînu Elena**, care a solicitat casarea acesteia în partea stabilirii pedepsei, cu adoptarea unei noi soluții prin care lui Gînu Elena să-i fie aplicate prevederile art. 55 Cod penal, cu liberarea de răspundere penală și tragerea la răspundere contravențională, cu stabilirea unei pedepse sub formă de amendă, iar solicitarea acuzatorului de stat privind încasarea cheltuielilor judiciare din contul inculpatei să fie respinsă.

În conținutul cererii de apel depuse, apărătorul inculpatei a invocat că:

- pedeapsa este prea aspră, ținând cont de faptul că inculpata a recunoscut vina, s-a căit sincer de cele comise, a înaintat cerere de examinare a cauzei penale în baza art. 364¹ Cod de procedură penală, or, pedeapsa stabilită este inechitabilă în raport cu fapta comisă, personalitatea inculpatei și circumstanțele atenuante existente la caz, în privința acesteia fiind posibilă aplicarea prevederilor art. 55 Cod penal;

- corectarea inculpatei este posibilă fără ca aceasta să fie supusă răspunderii penale;

- cheltuielile judiciare urmează a fi suportate de către stat.

3. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 02 februarie 2021, apelul declarat a fost respins, ca nefondat, cu menținerea sentinței fără modificări.

4. Decizia instanței de apel a fost atacată cu recurs ordinar de către **avocatul Gorencu Cornelia în numele inculpatei Gînu Elena**, care a solicitat casarea acesteia în latura stabilirii pedepsei, cu pronunțarea unei noi hotărâri în această parte, prin care să-i fie stabilită o pedeapsă mai blândă, cu aplicarea prevederilor art. 55 Cod penal, cu liberarea de răspundere penală și tragerea la răspundere contravențională, cu stabilirea unei pedepse sub formă de amendă, iar solicitarea acuzatorului de stat privind încasarea cheltuielilor judiciare din contul inculpatei să fie respinsă.

În argumentarea recursului, partea apărării a menționat că soluția instanței de apel în latura penală, în partea individualizării pedepsei penale, este prea aspră, întrucât instanța urma să ia în considerație circumstanțele atenuante pe caz, recunoașterea vinovăției, căința sinceră, contribuirea activă la descoperirea infracțiunii, examinarea cauzei în procedură simplificată.

La fel, s-a invocat și dezacordul față de încasarea din contul inculpatei a cheltuielilor judiciare, considerând că acestea urmează a fi suportate de către stat.

5. Prin decizia Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 14 decembrie 2021 a fost admis recursul ordinar declarat de către avocatul Gorencu Cornelia în numele inculpatei Gînu Elena, casată total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 02 februarie 2021 și dispusă rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

5.1. În motivarea deciziei, instanța de recurs a conchis că, eroarea instanței de apel constă în faptul că, **neavând un temei legal din cele prevăzute de art. 321 Cod de procedură penală, a purces la judecarea fondului cauzei în lipsa inculpatei, participarea căreia era obligatorie** reieșind atât din categoria infracțiunii incriminate, cât și din prevederile art. 66 alin. (2) pct. 23) Cod de procedură penală, potrivit cărora inculpatul are dreptul să participe la judecarea cauzei în privința sa, iar acest drept creează obligația instanței a asigura prezenta acesteia la judecarea cauzei. Instanța de apel prin dispunerea judecării în lipsa inculpatei a admis o eroare gravă de drept ce nu poate fi reparată de instanța de recurs ordinar, impunându-se astfel casarea deciziei și remiterea cauzei la rejudecare.

Instanța de recurs a menționat în decizie că în ședința de judecată a instanței de apel, președintele ședinței a pus în discuție posibilitatea examinării cauzei în lipsa inculpatei Gînu Elena, or, potrivit procesului-verbal al ședinței instanței de apel din data de 02 februarie 2021, procurorul nu a prezentat instanței careva date obiective ce ar permite deducerea faptului renunțului inculpatei de a se apăra prin prezența sa în propria cauză, iar instanța a considerat posibilă examinarea cauzei în lipsa inculpatei.

Totodată, instanța de recurs ordinar a reținut că, la data pronunțării deciziei din 02 februarie 2021, instanța de apel nu dispunea de date concrete care ar confirma locul aflării inculpatei, iar procurorul nu a prezentat probe verosimile despre locul aflării inculpatei, și precum că aceasta se sustrage de la urmărirea penală și de la judecată, astfel, instanța de apel neîntemeiat a decis examinarea cauzei în lipsa inculpatei.

Prin urmare, instanța de recurs a constatat că, instanța de apel neîntemeiat a examinat cauza în lipsa inculpatei, fără a avea date concrete despre locul aflării acesteia, or, inculpata Gînu Elena nu a beneficiat de dreptul la un proces echitabil, sub aspectul că aceasta a fost lipsită de dreptul de a participa în apel, de a se pronunța asupra apelului în propria cauză.

6. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 28 septembrie 2022 apelul declarat a fost respins ca nefondat, cu menținerea sentinței fără modificări.

6.1. În motivarea soluției adoptate, instanța de apel a constatat că inculpata Gînu Elena, în ședința de judecată a instanței de apel nu s-a prezentat, din motive necunoscute instanței. Fiind citată legal, avizul de recepție s-a returnat în adresa Curții de Apel Chișinău cu mențiunea „nereclamat”.

Instanța de apel a considerat că, instanța de fond corect a constatat că, prin acțiunile sale inculpata Gînu Elena a săvârșit infracțiunea prevăzută de art. 201¹ alin. (1) lit. a) Cod penal.

Instanța de apel a statuat că instanța de judecată la stabilirea categoriei și a măsurii de pedeapsă inculpatei Gînu Elena a ținut cont de toate circumstanțele reale și personale

privind individualizarea pedepsei, aplicându-i o pedeapsă corectă, echitabilă și legală, cu aplicarea prevederilor art. 90 alin. (1) Cod penal.

La fel, s-a reiterat că prima instanță a ținut cont la stabilirea categoriei și a măsurii de pedeapsă inculpatei Gînu Elena de toate circumstanțele reale și personale privind individualizarea pedepsei, aplicându-i o pedeapsă corectă, echitabilă și legală, și anume că inculpata a recunoscut vinovăția în cadrul urmăririi penale.

În decizie s-a menționat, chiar dacă ultima a recunoscut vinovăția, s-a căit sincer de cele comise și s-a aplicat în privința ei pedeapsa cu suspendare, ținând cont de caracterul infracțiunii comise, pericolul social al acesteia, comiterea infracțiunii în stare de ebrietate, cât și antecedentul penal al inculpatei, care la moment este stins, nu permite aplicarea prevederilor art. 55 Cod penal, după cum a solicitat apărarea, astfel, instanța de fond legal i-a stabilit acesteia în temeiul art. 90 alin. (6) Cod penal, să participe la programe probațiunile stabilite de Biroul de Probațiune, or, reeducarea și corectarea inculpatei este posibilă numai prin aplicarea unor condiții suplimentare.

Instanța de apel a respins argumentele avocatului ce vizează stabilirea unei pedepse prea aspre inculpatei, întrucât pedeapsa stabilită și individualizată de către instanța inferioară corespunde atât principiului proporționalității, cât și scopului pedepsei penale prevăzut în art. 61 alin. (2) Cod penal.

Reiterând prevederile articolelor 227 Cod de procedură penală și 229 Cod de procedură civilă, instanța de apel nu a reținut ca fiind justificate solicitările părții apărării privind respingerea cererii acuzatorului de stat cu privire la încasarea de la inculpata Gînu Elena a cheltuielilor judiciare în sumă de 768 lei or, potrivit Legii nr. 316 din 22.12.2017 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, în vigoare din 09.02.2018, au fost operate modificări la art. 143 Cod de procedură penală, potrivit cărora aliniatul (2) al articolului 143 Cod de procedură penală a fost abrogat.

În acest sens, instanța de apel a menționat că, potrivit modificărilor operate prin Legea nr. 316 din 22.12.2017 a fost exclus art. 143 alin. (2) Cod procedură penală, potrivit căruia: plata expertizelor judiciare efectuate în cazurile prevăzute la alin. (1) se face din contul mijloacelor bugetului de stat. Prin urmare normele procedural penale nu prevăd expres achitarea din contul statului a cheltuielilor judiciare.

În aceeași ordine de idei, instanța de apel nu a reținut afirmațiile avocatului precum că, solicitările acuzatorului de stat sunt neîntemeiate, or, potrivit prevederilor art. 143 alin. (1) pct. 2) Cod de procedură penală, expertiza judiciară se dispune și se efectuează, în mod obligatoriu, pentru constatarea gradului de gravitate și a caracterului vătămărilor integrității corporale.

7. Decizia instanței de apel este contestată cu recurs de către **avocatul Gorencu Cornelia în numele inculpatei**, care invocând incidența pct. 6) și 10) alin. (1) art. 427 Cod de procedură penală, solicită casarea sentinței și a deciziei din 28.09.2022, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care să fie admise cerințele invocate de apărare în partea individualizării pedepsei și încasării cheltuielilor de judecată.

În susținerea recursului, avocatul Gorencu Cornelia menționează următoarele:

- instanța de apel nu a asigurat desfășurarea unui proces echitabil în cauza respectivă, nu a oferit o argumentare motivată deciziei pe care se întemeiază soluția, hotărârea fiind

adoptată contrar prevederilor art. 6 alin. (1) și (3) CEDO;

- instanța de fond și cea de apel nu au respectat criteriile generale de individualizare a pedepsei, ceea ce denotă ineficiența condamnării inculpatei la pedeapsa stabilită. Instanța de apel prin soluția adoptată a apreciat din nou circumstanțele atenuante ale cauzei stabilite de instanța de fond, fără a ține cont de regulile de individualizare a pedepsei și nu s-a expus argumentat asupra circumstanțelor cauzei, astfel pronunțând o decizie nemotivată;

- la aplicarea pedepsei inculpatei instanțele inferioare nu au dat o deplină eficiență prevederilor articolelor 55, 61, 75 Cod penal;

- în cadrul urmăririi penale, au fost suportate cheltuieli judiciare pentru efectuarea expertizelor judiciare și anume pentru Raportul de expertiză judiciară cu nr. 202002P0627 din 26.02.2020 în sumă de 448 lei și nr. 202002D0584 din 16.03.2020 în sumă de 320 lei, în total fiind efectuate cheltuieli în sumă de 768 lei, sumă eronat încasată din contul inculpatei, or aceste cheltuieli indicate sunt efectuate în cadrul efectuării urmăririi penale, în vederea acumulării probatoriului necesar pentru demonstrarea vinovăției inculpatei în comiterea infracțiunii imputate, cheltuieli care urmează a fi trecute în contul statului.

7.1. Pe marginea recursului declarat, a depus referință procurorul, care pledează pentru inadmisibilitatea acestuia, ca fiind vădit neîntemeiat.

7. Judecând recursul declarat în raport cu materialele cauzei, Completul de judecată concluzionează că acesta urmează a fi admis, din considerentele ce urmează.

Conform art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, instanța de recurs, judecând recursul, admite recursul, casează, parțial sau integral, hotărârea atacată și dispune rejudecarea cauzei de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Instanța de recurs, menționează faptul că, în conformitate cu art. 3 Cod de procedură penală, *(1) În desfășurarea procesului penal se aplică legea care este în vigoare în timpul urmăririi penale sau al judecării cauzei în instanța judecătorească.*

Concomitent, Legea nr. 246 din 31.07.2023 pentru modificarea unor acte normative *(modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție)* a intrat în vigoare la data de 01.09.2023.

Potrivit conținutului art. XI alin. (3) al Legii nr. 24, recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

Astfel, recursul declarat în prezenta cauză penală, urmează a fi examinat în baza temeiurilor anterioare, întrucât acesta a fost declarat până la data de 01.09.2023.

Instanța de recurs poate să intervină în soluția instanței de apel, inclusiv și să o caseze, atunci când se constată comiterea unei erori de drept, care a dus la adoptarea unei hotărâri neîntemeiate.

Potrivit practicii cu privire la judecarea cauzelor penale în ordine de apel și conform art. 414 Cod de procedură penală, chestiunile de fapt asupra cărora s-a pronunțat ori trebuia să se pronunțe prima instanță și care, prin apel, se transmit instanței de apel sunt următoarele: dacă fapta reținută ori numai imputată a fost săvârșită ori nu, dacă fapta a fost comisă de inculpat și, dacă da, în ce împrejurări a fost comisă, în ce constă participația, contribuția materială a fiecărui participant, dacă există circumstanțe atenuante și agravante,

dacă probele corect au fost apreciate, dacă toate în ansamblu au fost apreciate de prima instanță prin prisma cumulului de probe anexate la dosar, în conformitate cu art. 101 Cod de procedură penală. În ce privește chestiunile de drept pe care le poate soluționa instanța de apel, acestea sunt: dacă fapta întrunește elementele infracțiunii, dacă infracțiunea a fost corect calificată, dacă pedeapsa a fost individualizată și aplicată just, **dacă normele de drept procesual** sau penal, **au fost corect aplicate**.

În cazul în care se constată încălcări ale prevederilor legale referitoare la chestiunile menționate, hotărârea instanței de apel urmează a fi desființată, cu trimiterea cauzei la rejudecare, dacă eroarea constatată nu poate fi corectată de instanță de recurs.

Așadar, în prim plan, instanța de recurs reamintește că judecarea apelului în cauza penală se desfășoară în conformitate cu prevederile art. 413 și 414 Cod de procedură penală.

Procedura judecării apelului urmează procedura judecării cauzei în prima instanță, fiind guvernată de condițiile generale ale judecării cauzei (Capitolul I, Titlul II, Partea Specială a Codului de procedură penală).

La caz, reieșind din lucrările instanței de apel, rezultă că judecarea cauzei a avut loc fără participarea inculpatei Gînu Elena, fapt confirmat prin procesul verbal al ședinței de judecată din 28 septembrie 2022 (f.d. 190-191). Tot din conținutul procesului verbal nominalizat, dar și citația expediată la adresa de domiciliu a inculpatei prin aviz de recepție (f.d. 187, 189), reiese că avizul a fost returnat cu mențiunea „nereclamat”.

În continuare, Completul de judecată atestă că președintele ședinței a pus în discuție părților posibilitatea examinării cauzei în lipsa inculpatei și a părții vătămate, iar pe marginea chestiunii date, acuzatorul de stat a considerat că nu există impedimente în examinarea cauzei în lipsa inculpatei și a părții vătămate, din moment ce aceștia au fost citați legal (f.d. 190).

În acest punct de analiză, este necesar de a preciza că art. 6 CEDO garantează dreptul persoanei acuzate de a participa efectiv la procesul său penal. Aceasta include nu doar dreptul de a fi prezent, dar și de a asculta și urmări procesul. Or, în cauza Ziliberg v. Moldova, Curtea a reiterat că **instanța națională trebuie să informeze acuzatul în prealabil despre ședințele judecătorești ce urmează să aibă loc pentru ca el să se poată prezenta**.

În lipsa unei atare citări, instanța nu poate desfășura ședința în absența acuzatului, iar dacă acuzatul nu se prezintă, el are un drept absolut de a fi reprezentat de avocatul său. Se reține că dreptul de a participa la proces se prezintă ca fiind un drept relativ și care poate fi restrâns în următoarele circumstanțe:

a) limitarea dreptului de a participa la proces în cazurile când acuzatul întrerupe procedurile judecătorești în așa măsură încât instanța consideră imposibilă continuarea procesului în prezența acestuia. De asemenea inculpatul poate fi exclus temporar de la desfășurarea procesului dacă prezența sa încalcă dreptul victimei la viață privată și siguranță personală, în special, în cauzele ce implică acte de violență sexuală, violență în familie sau trafic de ființe umane. Ori, asemenea restricții au scopul de a preveni intimidarea și re-traumatizarea victimei prin implicarea acesteia la o confruntare cu acuzatul și reieșind din balansarea drepturilor inculpatului cu cele ale victimei;

b) judecarea cauzei în lipsa inculpatului, dacă acesta renunță de dreptul de a fi judecat, însă în cazul dat, renunțarea trebuie să fie neechivocă și să conțină o protecție minimă care să reflecte semnificația ei.

Cea de a doua situație presupune judecarea **în lipsă**, în condițiile art. 321 Cod de procedură penală, însă în cazul dat **instanța trebuie să se convingă că procurorul a prezentat suficiente probe că acuzatul a renunțat în mod expres de la exercitarea dreptului său de a apărea în fața instanței și de a se apăra personal, precum și că se sustrage de la judecată.**

Asupra obligației pozitive a instanței de apel privind înștiințarea inculpatei și **constatarea eschivării acesteia de la prezentarea în fața instanței**, s-a expus instanța de recurs prin decizia adoptată la data de 14 decembrie 2021, dispunând rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată, în vederea înlăturării omisiunilor de ordin procedural admise de către instanța de apel.

Însă, reieșind din motivarea deciziei contestate cu recurs, Completul de judecată constată că instanța de apel nu a înlăturat neajunsurile sesizate de instanța ierarhic superioară, ci le-a preluat întocmai.

În acest context, instanța de recurs evidențiază că **simpla citare a inculpatei** sau declarația despre sustragerea acesteia de la prezentarea în instanță, **nu poate servi drept un temei forte în vederea adoptării unei decizii de judecare a cauzei în lipsa persoanei**. Or în acest caz, urmează a fi prezentate **probe verosimile despre eschivarea intenționată a inculpatului de la prezentarea în fața instanței judecătorești**. Pentru realizarea echivocă a prevederilor legale ce țin de constatarea eschivării inculpatului de la prezentare în fața magistratului, legislația procesual penală admite acțiuni prealabile în acest sens, și anume alin. (5) al art. 321 Cod de procedură penală prescrie că instanța, în cazul neprezentării nemotivate a inculpatului la judecarea cauzei, este în drept să dispună aducerea silită a inculpatului și să-i aplice o măsură preventivă sau să o înlocuiască cu o altă măsură care va asigura prezentarea lui în instanță, iar la demersul procurorului, să dispună anunțarea inculpatului în căutare. Încheierea privind anunțarea inculpatului în căutare se execută de către organele afacerilor interne.

Pe cale de consecință, erorile admise de către instanța de apel nu pot fi corectate în ordinea procedurii de recurs, dat fiind că instanța de recurs nu este abilitată cu atribuții de a judeca cauza pe fond, substituind instanța care a judecat apelul.

În asemenea condiții, Completul de judecată consideră că, decizia instanței de apel urmează a fi casată total, cu dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță, în alt complet de judecată, deoarece erorile comise de către instanța de apel, nu pot fi înlăturate de către instanța de recurs în prezenta procedură.

La rejudecarea cauzei instanța de apel urmează să se conducă de prevederile art. 436 Cod de procedură penală, care prevăd procedura de rejudecare și limitele acesteia, să examineze cauza în strictă conformitate cu prevederile legii procesual penale și să pronunțe o hotărâre legală și întemeiată, în conformitate cu prevederile art. 417 Cod de procedură penală.

8. În conformitate cu art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală (modificat prin Legea nr. 246 din 31 iulie 2023, în vigoare din 01 septembrie 2023), Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

DECIDE :

Admite recursul declarat de către avocatul Gorencu Cornelia în numele inculpatei, casează total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 28 septembrie 2022, în cauza penală în privința lui **Gînu Elena XXXXX** și dispune rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Decizia nu este susceptibilă căilor de atac.

Președinte

Talpă Boris

Judecători

Eremciuc Ghenadie

Daguța Sergiu